NAGARJUNA'S EXPOSITION OF TWELVE CAUSAL LINKS

—N. AIYASWAMI SASTRI

Introductory

The *Pratitya-Samutpada-Hrdaya-Karika* प्रतीत्यसमुत्पादहृदयकारिका along with its comment is one of the several treatises composed by Acarya Nagarjuna, the founder of the Madhyamaka school of Buddhism. His authorship of this short tract has been attested more than once by Candrakirti (v. प्रसन्नपदा, pp.428,551) and Prajnakaramati (v. Panjika, pp. 355, 350). Its composition in a catechetical form further confirms its antiquity. The text consists of originally 5 verses in Arya metre and two Anustubh verses in its Chinese and Tibetan versions. Of his several metrical compositions we have only two texts in Arya metre, viz. the present text and the विग्रहव्यावर्तनी The explanatory portion of this text is also fathered upon Nagarjuna by the Chinese and Tibetan translators. This fact does not appear improbable when we consider the statement made by Chandrakirti : विग्रहव्यावर्तन्या वृत्तिं कुर्वताऽप्याचार्येण प्रयोगवाक्यानभिधानात् । "Acarya (Nagarjuna) while composing a short comment on the विग्रहव्यावर्तनी does not employ any *prayoga*, a sentence embodying any logical proposition" प्रसन्नपदा p.25 1.6.). This confirms the fact the author could be credited also with some prose compositions. Of such compositions the *Maha-prajnaparamita-Sastra* महाप्रज्ञापारमिताशास्त्र preserved in its Chinese translation ranks the foremost (v. Prof. Et. Lamotte's French Translation with copious annotations; the first two volumes published so far). We may next notice a small tract both in verse and prose viz., द्वादशमुखशास्त्र also preserved in Chinese translation (v. the present writer's rendering it into Sanskrit in the *Visvabharati Annals,* Vol.VI) claiming him as its author; a claim which has fairly been justified by Chi-tsang (v. my Introductory Note, op. cit). The same Chinese authority attributes to Cheng-mu पिङ्गलाक्ष the prose portion of the Madhyamaka Sastra. Thus the authorship of the commentary known as *Akutobhaya* as attributed to Naga by the Tibetan authorities becomes uncertain.

Of his metrical compositions the most important is 1) the *Madhyamaka Sastra;* it has been meritoriously edited by Prof. Luis de Vallee Poussin. 2) The *Vigrahavyayrtani* with its comment has been discovered and published by Rahul Sankrityayana (Bihar Research Society, 1950). 3) The *Ratnavali* and 4) the *Catustava* have been edited in part by Dr. G. Tucci. 5) The *Yuktisastikarika*, 6) *Sunyata-Saptati* and 7) *Suhrlleka*

are not available to us in their original Sanskrit. Nos. 5 and 7 are translated by Schaeffer and H. Wenzal respectively. (v. my Bibliography in the Sal. sutra). No. 6 is known only in quotations, V. ***Dvadasamukha,*** p.24. a verse pleading for a fundamental tenet of the author, viz. **अजातिवाद** non—origination— theory. Two verses are cited from the text in Bodhicarpan:-

1. The ideas of "I" and "mine" are expressed by the Buddha for some purpose. Likewise *skandhas*, *ayatanas* and *dhatus* are all stated (p.376).

2. What comes into being due to causes does not exist p.500; the same in *Madh. vrtti.* p.413.

3. One more line from Yukti is found in *Madh.vrtti.* p.9 : What is produced on account of such and such causes originates not in its nature. This cited in full in the Madh.avat.p.288.

To draw parallels to the ideas of Madh-Sastra Candrakirti cites more frequently verses from the Ratnavali (R. hereafter). Since they bear out true marks of Nagarjuna's way of thinking we may acquaint ourselves with their gist on this occasion :

1. To the idea of the Sutra: Those who view things as existent and those who do so as non-existent, both of them do not perceive the quietude शिव of things-(M. Sastra V,8) R. has: the heterodox reaches the hell and the orthodox the heaven; but the man situated in Non-dualism अद्वय reaches Release, *Moksa*, because of his realising the truth यथाभूत v. M. Vr. p. 135.

2. The action and its agent are ridiculed in M. Sastra VIII, II; R. does the same in 3 verses: The world resembles a mirage; it is an illusion to consider it existent or non-existent and a man of illusion gets not released. Something is postulated as a result of ignorance; later, at a close scrutiny one cannot secure its existence; then how can there be its non-existence? (p.188).

3. Non-dualism अद्वय is possible only in Madhyamaka System (XV. II); R. confirms the same in 2 verses; Approach anyone of the Sankhya, Vaisesika, Nirgrantha, or the advocate of Pudgala or Skandhas, and see whether they say anything beyond the existence or non-existence; therefore understand that the Buddha's dispensation alone is too deep and goes beyond the existence or non-existence (p. 275).

4. The negation of soul intended even in the empirical plane समृवृत्या in XVIII, 1. is echoed in R. 4 vv. One's own image is reflected in the mirror, but the image cannot be stated to be either the same with or different from the face; likewise the notion of "I" arises on the basis of aggregates स्कन्ध, but it is not identical with the later. The reflection of one's image does not arise in the absence of mirror; likewise the 'I' notion is not in the absence of the aggregates. Listening to this characteristic Dharma venerable Ananda obtained Dharma-Eye; this fact he himself declared to his fellow monks now and then (p.345).

5. Candrakirti says: In the wake of realizing the Soul-non-substantiality आत्मनैरात्म्य non-substantiality of things pertaining to the soul आत्मीयनैरात्म्य is also realized. The same is confirmed in R.-2 vv. The aggregates are born from the I-notion अहंकार which is false in truth; one who thinks the seed as false, how could its sprout be true for him? In the wake of the aggregate being viewed as false the I-notion is extinguished; at the extinction of I-notion the aggretgate arise no longer (p.346). They are cited again on page 458 to confirm the idea of auspicious or inauspicious is false as it is based on the false background मिथ्याश्रय

6. The fact that Buddha preached neither Soul nor non-Soul (XVIII-6) is corroborated in R. 2 vv:- Neither soul nor non-soul is asserted in truth. The great sage shunned from us the two views caused by the soul and non-soul. He declared what is seen and what is heard are neither true nor false. If there is a thesis, then there will be an antithesis; so both are not admissible in fact (p.359).

7. Again 3 vv. from R. to show that the Buddha preached differently to different pupils. A grammarian would teach even the alphabet; likewise the Buddha preached his pupils (विनेय) *dharma* according to their capacities. He preached to some the law in order to deter them from wrong deeds, to some a dualistic law in order to increase merits, to some a deep non-dualistic law which intimidates the timid person, and to some the Bodhi-factor embodied in yiodness and compassion, शून्यता-करुणा-गर्भ (p.359-60)

8. The object like the blue, etc, (नीलादि) are non-existent even in the empirical plane. The same is in R.: Ether is only a nominal because of its being deviod of colour, रूप In the absence of the great elements where is the colour, रूप? (p.413).

9. Voidness, शून्यता, being grasped as either an entity or a non-entity destroys the aspirer. So also says R.-When the preacher ill-conceives the voidness, as a result of this, the listener, the ignorant, becomes spoilt and falls downward in the अवीचि hell (p.496).

10. As to Nagarjuna's conception of Nirvana R. says - When Nirvana is not a non-entity, how can it be an entity? What is Nirvana is an end of both entity and non-entity (p.524).

Candrakirti has made only 4 citations from the Catustava:-

1. The world resembles an echo, and is neither identified with nor different from its cause. You (Buddha) have comprehended what is beyond continuity and discontinuity. (p.215, Catus.I. 13).

2. Heretics consider the misery created either by self, other or both or causeless; but you have preached it as dependently originated (p.55- Catus.II,19).

3. You have stated: In case a definition is different from the defined, the latter would be devoid of the former; in case they are identical, they would become non-entity (p.64-C.II, 11)

4. Things that are produced from the causes are non-existent as the latter itself is a non-entity. Is it not plain then that they are similar to reflections? (p.413=C.II, 4 Bodh.p.583).

The Catustava is more favourite with Prajnakaramati who refers to it more frequently on the following subjects :-

1. Teaching of voidness-nector is for removal of all wrong conceptions सङ्कल्प pp.359-415=C.II.21).

2. Surpreme truth falls not within the cognizance of senses (p.365= C.III.18).

3. Voidness is nothing but dependent origination (p.417=C.II.20).

4. The action and its agent are (admissible) in the worldly talk; there is neither agent nor enjoyer in truth. Merit and demerits are dependently produced, and hence unborn (p.476=C.II.8-9)

5. Buddha has no *Sattva*-idea (in himself) but has it towards the down-trodden due to compassion (p.489 = C.1,8)

6. Things are desireless, non-substantial, dependently originated and void. (p.489 = C.II.22).

7. Things are beginningless and endless; hence आदिशान्त calm from the outset (p.528 = C.III.27).

8. Dependent origination = शून्यता = सद्धर्म = तथागत (p.528 = C.II,20, III.28).

9. तत्त्व = परमार्थ = तथता = भूत; Buddha is because of realizing this (p.528 = C.III.39).

10. Origination is similar to magic. The world is caused by a constructive thought परिकल्प; hence no beginning and no end. Neither permanent thing transmigrates nor impermanent thing. So transmigration resembles a dream (p.533 = C.II, 16-18).

11. The world is born, stays and perishes: all these are mere imaginations (p.573 = C.III, 34).

12. The same as No.4 of M.Vrtti above stated (p.583 = C.II.4).

13. Things come into being neither as existent nor non-existent, and neither by themselves nor by others (p.587 = C.III.9).

14. Buddha is सत्त्वधातु hence no difference between Him and others (p.590 = C.III, 40).

There are some citations of unspecified source made under the heads of Acaryapada आचार्यपाद resembling Nagarjuna's ideas:-

1. Something being present some other thing is (conceived) to exist (as its relative) e.g. the idea of short and long. (M.Vrtti.p.10).

2. Mirage appears like water; but it is not so in fact.
Likewise five aggregates appear as the Soul; but they are not so in truth (M.V.op.347, 3 verses).

3. Release is (secured) because of voidness-vision शून्यता-दृष्टि; for this purpose the contemplation of everything as void (Bodh.p.438).

4. The whole theory of causation (operates) in the empirical plane (Bodh.p.475).

THE PRESENT TEXT

The ideas that are expounded in the above citations are all unique characteristics of Nagarjuna's philosophy of thinking and they are quite in agreement with the ideas expressed in the short tract. Hence Nagarjuna's authorship of this text cannot be doubted as it has been further attested by Candrakirti and Prajnakaramati. However, the two *anustubh* verses at the end of the text as well as the comment do not appear to be of Nagarjuna's origin, and are quite affirmative in their contents. The first verse affirms that to negate an absolute subtle entity (i.e a nihilistic view) is to misapprehend the import of Dependent Origination—probably a Yogacara's affirmation. I could not trace its original Sanskrit anywhere. The second instructs that the vision of things as they are यथाभूत-दर्शन leads to Release. It is Asvaghosa who propounded this idea as a part of his exposition of the Buddha's teachings in his *Saundarananda*, XIII, 44, 51:

नापनेयमतः किञ्चित् प्रक्षेप्यं नापि किञ्चन ।
द्रष्टव्यं भूततो भूतं यादृशञ्च यथा च यत् ॥
अभूतपरिकल्पेन विषयस्य हि बध्यते ।
तमेव विषयं पश्यन् भूततः परिमुच्यते ।

The ideas of these stanzas are made into one in the *Ratnagotravibhaga* thus: नापनेयमतः किञ्चिदुपनेयं न किञ्चन ।
द्रष्टव्यं भूततो भूतं भूतदर्शी विमुच्यते ॥ 1, 154, p .76.

It is again cited in the चर्यागीतिकोशटीका p.32 with this difference प्रक्षेप्तव्यं न किञ्चन । as though it is from the Madh. Sastra. It is not, therefore, unlikely that the last two verses of the text were added by a later writer who was perhaps inclined towards the yogacara standpoint. The vision of यथाभूत as a factor of Release is also acceptable to Nagarjuna (v.R. cited above No.1) though its import may be different for him.

The purpose of this composition is, according to the introductory remark made at the outset of the comment, to expound in brief the twelve causal links preached by the Master to an intelligent disciple who approaches Nagarjuna with a request to that effect. He asks : How are the twelve links grouped? The author replies: They are grouped into three categories: 1) Defilement, 2) Action and 3) Suffering.

The first-category consists of the causal links Nos. 1, 8 and 9 = ignorance, thirst and clinging respectively. The second is formed of Nos. 2 and 10 = formation and becoming; the other links are included in the third category. From the first category arises second and from the latter the third arises. The disciple asks: Who is the over lord above all and what is His function towards them ? The author replies: The Universe is an interplay of series of causes and effects and there is no overlord of any kind. Question: Who is then that travels from this world to the next one. Reply: There does not exist even a subtle particle that travels from this world to the next one. Nevertheless the void things are produced from the void things. From the five causes, i.e. defilement and action which are void, i.e. devoid of the soul and anything pertaining to the soul are produced seven results, i.e. Suffering that are void, etc. The following examples are cited to make the point clear: Mouth-to-Mouth preaching स्वाध्याय, lamp, seal, mirror, sound, sun-stone and seed, etc. It is argued that the if what is uttered by the teacher reaches the pupil, then the passage uttered by the teacher would be devoid of the latter. The passage uttered by the pupil does not come from any other source because the other source cannot be its cause. It could hardly be possible to determine whether the passage uttered by the pupil .and the passage uttered by the teacher are identical or different. Likewise the rebirth-mind of the future life is produced on the basis of the death-moment-mind and the former cannot be said to be either identical with or different from the latter.

Other examples: light is produced from the other light; reflection appears on the mirror from the face, an impression of the seal is brought oút from the seal; the fire is kindled from the sun-stone; from the seed are produced sprout, fruit, etc.; the sour fruit produces saliva in the mouth, and the sound produces an echo. All these effects are neither identical with nor different from their causes.

Likewise the wise should understand that there is continuity of five aggregates प्रतिसन्धि; nevertheless there is no transmigration, असङ्क्रम. Though the five aggregates appear in continuity as a result of their mutual relationship, there does not exist even a subtle particle moving from this world to the next. This theory of असङ्क्रम is common to all schools of Buddhism (v. my. Introduction XII, ff, to भावसङ्क्रान्तिसूत्र) with the exception, perhaps of Sammitiyas.

The author finally explains how one realises the ultimate release. He should not view pervertedly an impermanent thing as permanent, an upleasant thing as pleasant and a soulless thing as soul-endowed one.

When he gets rid of such perverted views, he will have no more a desire for them. In the absence of desire no hate arises; in the absence of hate no action is undertaken; in the absence of action he does not cling to anything; in the absence of clinging he manifests no becoming and in the absence of becoming he does not suffer a rebirth. Thus a new fruit in the form of body and mind is stopped for ever; that is to be iunderstood as the ultimate release. The wise should, therefore, shun all the wrong views: Eternalism, Nilhilism and others.

Thus, though the treatise is very short, the author has well elucidated in it the creed of the Buddhist doctrine under two heads: 1) The universe is nothing but an interplay of causes and effects - a scientifically tenable approach; and there is no Super-human presiding over the destiny of mankind which is, on the other hand, governed by its own law of action. 2) Release, मोक्ष, is a freedom from ever-rotating wheel of life and death and it is perhaps something like merging of individuality into an impersonal and undivided whole. We should not miss here to take note of the author's eloquent exposition of Nirvana in his Sastra:

य आजवंजवीभाव उपादाय प्रतीत्य वा। सोऽप्रतीत्यानुपादाय निर्वाणमुपदिश्यते ॥

འོང་བ་དང་ནི་འགྲོ་བའི་དངོས། བརྟེན་ནམ་རྒྱུར་བྱས་གང་ཡིན་པ།
དེ་ནི་བརྟེན་མིན་རྒྱུར་བྱས་མིན། མྱ་ངན་འདས་པ་ཡིན་པར་བསྟན། །

XXV,9.

(attributed to Tathagatas by Candrakirti) The Substance of the utterance may be this: Life and death of elements are conditioned or activated that is the world, *samsara*. The same elements become unconditioned or inactivated, i.e. brought to a dead stop अप्रवृत्तिमात्रम् that is preached as Nirvana. It may be clear now that this conception of Nirvana does not in the least touch the fringe of Nihilism.

The Arya verses of this text and its commentary upto 3rd verse are adopted from Dr. V.V. Gokhale's paper published in Studia Indologica, 1955, pp.10-106. Luis de Vallee Poussin first translated into French the text कारिका in his *Theories des Douze causes.* p. 122-24. An English translation of the whole text from its Chinese version has also been published by me in 1940.

The Tibetan texts that are published here are copied from Tanjur, Mdo, gi.f.206, 4 ff, and collated with the same texts in Mdo. thsa, f. 166, ff. noting their important differences in a separate page.

प्रतीत्यसमुत्पादहृदयकारिका

नागार्जुनकृता

द्वादश येऽङ्गविशेषा मुनिनोद्दिष्टाः प्रतीत्यसम्भूताः।
ते क्लेशकर्मदुःखेषु सङ्गृहीतास्त्रिषु यथावत् ॥ १ ॥

आद्याष्टमनवमाः स्युः क्लेशाः कर्म द्वितीयदशमौ च।
शेषाः सप्त च दुःखं त्रिसङ्ग्रहा द्वादश तु धर्माः ॥ २ ॥

त्रिभ्यो भवति द्वन्द्वं द्वन्द्वात्प्रभवन्ति सप्त सप्तभ्यः।
त्रय उद्भवन्ति भूयस्तदेव [तु] भ्रमति भवचक्रम् ॥ ३ ॥

हेतुफलञ्च [हि] सर्वं जगदन्यो नास्ति कश्चिदिह सत्त्वः।
शून्येभ्य एव शून्या धर्माः प्रभवन्ति धर्मेभ्यः॥ ४ ॥

स्वाध्यायदीपमुद्रादर्पणघोषार्ककान्तबीजाम्लैः।
स्कन्धप्रतिसन्धिरसङ्क्रमश्च विद्वद्भिरवधार्यौ ॥ ५ ॥

य उच्छेदं प्रकल्पयत्यतिसूक्ष्मेऽपि वस्तुनि।
प्रतीत्यसम्भवस्यार्थमविज्ञः स न पश्यति ॥ ६ ॥

नापनेयमतः किञ्चित् प्रक्षेप्यं नापि किञ्चन।
द्रष्टव्यं भूततो भूतं भूतदर्शी विमुच्यते ॥ ७ ॥

प्रतीत्यसमुत्पादहृदयकारिका
आचार्यनागार्जुनकृता
समाप्ता।

प्रतीत्यसमुत्पादहृदयव्याख्यानम्

आचार्यनागार्जुनकृतम्

इह कश्चित् शुश्रूषमाणः श्रमणः श्रवण[1]धारणोहापोहशक्तिसम्पन्नः शिष्य आचार्यस्य पाद [मूल] मागम्य तथागतशासनमारभ्य एवं पृष्टवान्—भगवन् अत्र

द्वादश येऽङ्गविशेषा मुनिनोद्दिष्टाः प्रतीत्यसम्भूताः ।

क्व तेषां सङ्ग्रह[2] इति श्रोतुमि[3]च्छामि । इति ।
तस्य तेषां धर्माणां तत्त्ववु[4]भुत्सामवेत्य आचार्य इदमुक्तवान्

ते क्लेशकर्मदुःखेषु सङ्गृहीतास्त्रिषु [यथावत्] ॥ १ ॥

तत्र दश च द्वौ च द्वादश । अङ्गान्येव विशेषा अङ्गविशेषाः । रथाङ्गवदङ्गभाव उक्तः । कायवाङ्मनोमौ[5]नान्मुनिः । तेन मुनिनोद्दिष्टाः कथिताः प्रकाशिता इतिपर्यायाः । ते च न [6]प्रकृति-नियति-पुरुष-पराधीन-कर्म-ईश्वर-काल-स्वभाव-यथेच्छा-प्रजापति-यदृच्छादिकारणप्रसूताः । किं तर्हि प्रतीत्यसम्भूताः । ते द्वादशाङ्गविशेषाः क्लेशकर्मदुःखा अन्योन्यं प्रतीत्य [7]नडकलापयोगेन त्रिषु यथावत् संक्षिप्ताः । [8]यथावदिति अशेषेणेत्यर्थः ॥ १ ॥.

पृच्छति । के पुनस्ते क्लेशाः । किं कर्म । किं दुःखम् येषु इमे प्रत्ययविशेषाः सङ्ग्रहं गच्छन्ति ।

आह—

आद्याष्टमनवमाः स्युः क्लेशाः ।

द्वादशाङ्गविशेषाणां [मध्य] आद्या अविद्या, अष्टमी तृष्णा, नवममुपादानम् इमे त्रयः क्लेशसङ्गृहीताः प्रत्यवगन्तव्याः । किं कर्म ।

कर्म द्वितीयदशमौ च ।

संस्कारो द्वितीयः भवो दशमः । [इमौ] द्वौ धर्मौ कर्मसङ्गृहीतौ वेदितव्यौ ।

शेषाः सप्त च दुःखम्

कर्मक्लेशसङ्गृहीताना [मङ्ग] विशेषाणां ये शेषा [अङ्ग] विशेषाः सप्त च ते दुःख [सङ्गृहीता] वेदितव्याः । तद्यथा विज्ञानं नामरूपं षडायतनं स्पर्शो

वेदना जातिजरामरणम् । च शब्दः प्रियवियोगाप्रियसंयोगेष्ववि [9]घातदुःखानि सञ्चिनोति ।

त्रिसङ्ग्रहा द्वादश तु धर्माः ॥२॥

अत एते द्वादश धर्माः कर्मक्लेशदुःखा[ख्या] वेदितव्याः । [अन्यूना] धिक-ज्ञापना[10]र्थस्तु शब्दः । एतावन्त एवेमे सूत्रान्तनिर्दिष्टा नातःपरमस्तीति परिगणितम् ॥ २ ॥.

पृच्छति । क्लेकशर्मदुःखाना [मेषां]कुतः किमुत्पद्यत इति व्याख्यातुं प्रार्थये । आह ।

त्रिभ्या भवति द्वन्द्वम्

क्लेशाख्येभ्यस्त्रिभ्यः कर्माख्यं द्वन्द्वमुत्पद्यते ।

द्वन्द्वात्प्रभवन्ति सप्त

दुःखाख्याः पूर्वनिर्दिष्टाः ।

सप्तभ्यः ।

त्रय उद्भवन्ति

क्लेशाख्याः । तेभ्यस्त्रिभ्यः क्लेशेभ्यश्च द्वन्द्वमुत्पद्यते ।

भूयस्तदेव तु भ्रमति भवचक्रम् ॥ ३ ॥

भवाः कामरूपारूप्य[संशब्दिताः । [ते च] अन[11] वस्थानाच्चक्रभूताः । तेषु पृथग्जनो लोक एव परिभ्रमति । तुशब्दश्च अनियतज्ञापनार्थः । यथा चक्रमनुपूर्व्या परिभ्रमति। न तथा त्रिषु भवेषूत्पत्तिः । [किं तर्हि] नियमो नास्तीति ज्ञापयति ॥ ३ ॥

पृच्छति । अथ सर्वदेहेश्वरः[12] सत्त्वाख्यः [13]कर्ता। तेषु तस्य क्रिया कीदृशी । आह ।

हेतुफलञ्च हि जगत्

प्रज्ञप्ति विहाय

अन्यो नास्ति कश्चिदिह सत्वः ।

परमार्थतः कल्पितः । कल्पितश्च नास्ति । कल्पितमात्रविषये (काम) इष्टद्रव्यं सत् न युज्यते ।

पृच्छति । यद्येवम्, तर्हि अस्माल्लोकात् कः परलोकं सङ्क्रामति । आह । अस्माल्लोकात्परलोकं सूक्ष्मोऽणुरपि न सङ्क्रामति । अथ च

शून्येभ्य एव शून्या धर्माः प्रभवन्ति धर्मेभ्यः ॥ ४ ॥

आत्मात्मीयरहितेभ्यो धर्मेभ्यः क्लेशकर्माख्येभ्यः पञ्चहेतुभ्यः शून्येभ्य आत्मात्मीयरहिता दुःखतया कथिताः फलकल्पिताः शून्याः सप्त धर्माः प्रभवन्तीत्यर्थः। तद्यथा आत्मात्मीयरहितास्ते नान्योन्यं पुनरात्मीयाः। अथ च स्वभावतोऽनात्मधर्मेभ्यः स्वभावतोऽनात्मधर्माः प्रभवन्ति। एवमवगन्तव्यमिति ज्ञापितम् ॥४॥

अत्र स्वभावतोऽनात्मधर्मेभ्य एव स्वभावतोऽनात्मधर्माः प्रभवन्ति इत्यत्र को दृष्टान्तः। अत्रोच्यते -

स्वा[14]ध्यायदीपमुद्रादर्पणघोषार्ककान्तबीजाम्लः।

एभ्यो दृष्टान्तेभ्यः कल्पितेभ्योऽपि स्वभावतोऽनात्मनश्च परलोकसिद्धिर्वदितव्या। तद्यथा—गुरुमुखादुच्चरिता यदि शिष्यं सङ्क्रामन्ति। गुरुणोच्चरितास्तद्विरहिता अपि स्युरिति न सङ्क्रामन्ति। शिष्येण प्रोक्तमपि नान्यतोऽस्ति। अहेतुभूतत्वात्। यथा गुरुमुखादुच्चरिताः तथा मरणांशिकचित्तमपि। शाश्वत [ख्य] दोषः स्यात् परलोके न सङ्क्रमः। परलोकोऽपि नान्यतो भवति। अहेतुदोषसत्त्वात्। यथा गुरुणोच्चारितहेतोः शिष्येणो [च्चारितः] स एव अन्यो वा इति न निर्णेतुं शक्यते। तथा मरणचित्तं प्रतीत्य [15]औपपत्त्यंशिकं चित्तमपि तदेव ततोऽन्यद्वा इति न वक्तुं शक्यते। तथा। यथा प्रदीपात्प्रदीपः, मुखात् दर्पणे प्रतिबिम्बमुत्पद्यते। मुद्रातः प्रतिमुद्रोत्पद्यते। अर्ककान्तादग्निः बीजादङ्कुरफलानि[16]अम्लरसात् रसवत्पुनः, शब्दात्प्रतिश्रुत्कश्चोत्पद्यते। ते च त एव वा ततोऽन्ये वा इति न ज्ञातुं शक्यते। तथा

स्कन्धप्रति[17]सन्धिरसङ्क्रमश्च विद्वद्भिरवधार्यौ ॥ ५ ॥

तत्र पञ्चस्कन्धा रूपवेदनासंज्ञासंस्कारविज्ञानाख्याः स्कन्धाः। तेषां प्रतिसन्धिर्निषिद्धः। हेतोर्हि फलमन्यदुत्पद्यते।

अस्मात् लोकात्परलोकं न कोऽपि भावः सूक्ष्मोऽपि सङ्क्रामति। एव चक्रभ्रमणं भ्रान्तिविकल्पवासनया समुत्पद्यते। अन्त इति तु विपर्ययः। ततो निवर्तयितव्यम्। अनित्यदुःखशून्यानात्मभावान् न नित्यभावान् व्यामुह्यात्। असति व्यामोहे न रागः। असति रागे न द्वेषः। असति द्वेषे न कर्म करोति। असति कर्मणि नोपादीयते भावः। असत्युपादाने न भवमभिसंस्करोति। असति भवे न जातिः। असत्यां जातौ न कायचित्तयोर्दुःखं भवेत्। एवमचिन्त्यात् तद्धेतुपञ्चकान्नान्यत्फलमुत्पद्यते। अयं मोक्षो वेदितव्यः। एवं शाश्वतोच्छेदादिदुर्दृष्टयोऽपनीता भवन्ति ॥५॥

अत्र द्वौ श्लोकौ भवतः—

य[18] उच्छेदं प्रकल्पयत्यतिसूक्ष्मेऽपि वस्तुनि ।
प्रतीत्यसम्भवस्यार्थमविज्ञः स न पश्यति॥ ६ ॥

नापनेयमतः किञ्चित्प्रक्षेप्यं नापि किञ्चन ।
भूतञ्च भूततो दृष्ट्वा भूतदर्शी विमुच्यते ॥ ७ ॥

आचार्यनागार्जुनकृतं
प्रतीत्यसमुत्पादहृदय—
व्याख्यानं समाप्तम् ।

SKT. TEXT NOTES

1. Tibetan has literally: श्रवणधारणावगति=ऊहापोह—.
2. lit. सङ्ग्रहो दृष्ट (इति)
3. lit.—प्रर्थये.
4. ,, —तत्त्वप्रश्न.
5. *cp*. Bodhic. *av*. IX, 346-7.
6. प्रकृति=རང་བཞིན; नियति=ངེས་པ, पुरुष=སྐྱེས་བུ, पराधीनकर्म=གཞན་ལ་རག་ལས་པ, ईश्वर=དབང་ཕྱུག, काल=དུས, स्वभाव=ངོ་བོ་ཉིད, यथेच्छा=འདོད་རྒྱལ, प्रजापति=གནས་ཀྱིས་བསྐྱེད་པ, यदृच्छा=ཀྱིན ?
Chinese omits=पराधीनकर्म.
7. མདུང་ཁྲིམ་རྩལ་རྡ
8. ཟད་པར
9. འདོད་པས་ཕོངས་པ=*cp*. Sarat Chandra, Das Dic. *p*. 829: ཆོས་དང་རིག་པས་ཕོངས=devoid of religion and intellect.
10. lit. अधिकार्यं व्यवच्छेदार्थं:
11. =མི་སྡོད་པར་འཁོར་བ
12. Here breaks Gokhale's text.
13. =བགྱིད་པ
14. स्वाध्याय=ཁ་ཏོན, दीप=མར་མེ, मुद्रा=རྒྱ, दर्पण=མེ་ལོང, घोष=སྒྲ, अर्ककान्त=མེ་ཤེལ, बीज=ས་བོན, अम्ल=སྐྱུར་པོ
15. =སྐྱེ་བའི་ཆར་གཏོགས་པ
16. སྐྱུར་པོའི་རྒྱུ་ལས་འགྲམ་རྒྱུ་ལྷུང་བ Popular expression: जिह्वा.
17. =མཚམས་སྦྱོར་བ
18. See Introduction.

༄༅། །རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བའི་སྙིང་པོ་འི་ཚིག་ལེའུར་བྱས་པ་བཞུགས་སོ། །

རྒྱ་གར་[1]སྐད་དུ། པྲ་ཏཱི་ཏྱ་ས་མུཏྤཱ་ད་ཧྲི་ད་ཡ་ཀཱ་རི་ཀཱ།

བོད་སྐད་དུ།

རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བའི་སྙིང་པོ་འི་ཚིག་ལེའུར་བྱས་པ།

༄༅། །འཇམ་དཔལ་གཞོན་ནུར་གྱུར་པ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །

༡ ཡན་ལག་བྱེ་བྲག་བཅུ་གཉིས་གང་། ཐུབ་པས་རྟེན་འབྱུང་གསུངས་དེ་དག།
ཉོན་མོངས་ལས་དང་སྡུག་བསྔལ་དང་། གསུམ་པོ་དག་ཏུ་ཟད་པར་འདུས། །

༢ དང་པོ་བརྒྱད་པ་དགུ་ཉོན་མོངས། གཉིས་དང་བཅུ་པ་ལས་ཡིན་ཏེ།
ལྷག་མ་བདུན་ཡང་སྡུག་བསྔལ་ཡིན། བཅུ་གཉིས་ཆོས་ནི་གསུམ་དུ་འདུས། །

༣ གསུམ་པོ་དག་ལས་གཉིས་འབྱུང་སྟེ། གཉིས་ལས་བདུན་འབྱུང་བདུན་ལས་ཀྱང་།
གསུམ་འབྱུང་སྲིད་པའི་འཁོར་ལོ་དེ། ཉིད་ནི་ཡང་དང་ཡང་དུ་འཁོར། །

༤ འགྲོ་ཀུན་རྒྱུ་དང་འབྲས་བུ་སྟེ། འདི་ལ་སེམས་ཅན་ཅི་ཡང་མེད།
སྟོང་པ་ཁོ་ནའི་ཆོས་རྣམས་ལས། སྟོང་པའི་ཆོས་རྣམས་འབྱུང་བ་ཟད། །

༥ ཁ་དོན་མར་མེ་མེ་ལོང་རྒྱ། མེ་ཤེལ་ས་བོན་སྐྱུར་དང་སྒྲས།
ཕུང་པོ་ཉིང་མཚམས་སྦྱོར་བ་ཡང་། མི་འཕོ་བར་ཡང་མཁས་རྟོགས་བྱ། །

༦ ཤིན་ཏུ་ཕྲ་བའི་དངོས་ལ་2 ཡང་། གང་གིས་ཆད་པར་རྣམ་བརྟགས་པ།
རྣམ་པར་མི་མཁས་དེ་ཡིས་ནི། རྟེན་ལས་བྱུང་བའི་དོན་མི་མཐོང་། །

༧ འདི་ལ་བསལ་བྱ་གང་ཡང་མེད། བཞག་པར་བྱ་བ་ཅི་ཡང་མེད།
ཡང་དག་ཉིད་ལ་ཡང་དག་བལྟ། ཡང་དག་མཐོང་ན་3 རྣམ་པར་གྲོལ། །

རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་པར་འབྱུང་བའི་སྙིང་པོའི་ཚིག་ལེའུར་བྱས་པ། སློབ་དཔོན་འཕགས་པ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱིས་མཛད་པ་རྫོགས་སོ།། །།

FOOT-NOTES

1. Tangur, Mdo. gi No.90, fol. 216*a;* tsa, No.14 fol. 116*a*.

2. Tsa: དངོས་ལ་ལ་ཡང་

3. Tsa. ཡང་དག་ probably Supports परिमुच्यते — a reading in Asvaghosa's verse *v*. Introduction.

༄༅། །རྒྱ་གར་[1] སྐད་དུ། པྲ་ཏཱི་ཏྱ་ས་མུཏྤཱ་ད་ཧྲི་ད་ཡ་ཀྲ་ཀྲཱ་ན།

བོད་སྐད་དུ།

རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་པར་འབྱུང་བའི་སྙིང་པོ་འི་རྣམ་པར་བཤད་པ།

འཇམ་དཔལ་གཞོན་ནུར་གྱུར་པ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །

འདི་ལ་དགེ་སློང་ཉན་འདོད་པས་མཉན་པ་དང་། གཟུང་བ་དང་ཁོང་དུ་ཆུད་པར་བྱ་བ་དང་། རྟོག་2 པ་སེལ་བ་ལ་ནུས་པ་དང་ལྡན་པའི་སློབ་མ་ཞིག་སློབ་དཔོན་གྱི་གམ་3 དུ་འོངས་ནས་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་བསྟན་པ་4 ལས་བརྩམས་ཏེ་འདི་སྐད་འདྲིའོ། །

བཅོམ་ལྡན་འདས་འདི་ལ།

<u>ཡན་ལག་བྱེ་བྲག་བཅུ་གཉིས་གང་།</u> <u>ཐུབ་པས་རྟེན་འབྱུང་གསུངས་དེ་དག །</u>

གང་དུ་བསྡུ་བར་ལྟ་བ་ཐོས་པར་ཕྱག་འཚལ་ལོ། །དེ་ལ་ཆོས་དེ་དག་གི་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་འདྲི་བར་རིག་ནས་སློབ་དཔོན་གྱིས་འདི་སྐད་དུ།

<u>ཉོན་མོངས་ལས་དང་སྡུག་བསྔལ་དང་།</u> <u>གསུམ་པོ་དག་ཏུ་ཟད་པར་འདུས།། ༡ །།</u>

གསལ་ཞིང་ཟུར་ཕྱིན་པའི་ཚིག་འདི་སྨྲས་སོ། །དེ་ལ་བཅུ་དང་གཉིས་ནི་བཅུ་གཉིས་སོ། །ཡན་ལག་རྣམས་ཉིད་བྱེ་བྲག་ཡིན་པས་ན་ཡན་ལག་བྱེ་བྲག་སྟེ། ཤིང་རྟའི་ཡན་ལག་བཞིན་དུ་ཡན་ལག་ཏུ་གྱུར་པ་བསྟན་ཏོ། །ལྷ་དང་གསུང་དང་ཐུགས་ཐུབ་པས་ཐུབ་པའོ། །ཐུབ་པ་དེས་གསུངས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ནི་བསྟན་པ་དང་བཤད་པ་ཞེས་བྱ་བའི་རྣམ་གྲངས་སུ་གཏོགས་པའོ། །དེ་ཡང་རང་བཞིན་དང་། ངེས་པ་དང་། སྐྱེས་བུ་

གཞན་ལ་རག་ལས་པ་དང་། དབང་ཕྱུག་དང་། དུས་དང་། ངོ་བོ་ཉིད་དང་། འདོད་རྒྱལ་དང་། གནས་ཀྱིས་བསྐྱེད་པ་དང་། གྲིན་ལ་སོགས་པའི་རྒྱུ་ལས་བྱུང་བ་ནི་མ་ཡིན་གྱི། འདི་ནི་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་བར་འབྱུང་བའོ། །ཡན་ལག་བྱེ་བྲག་བཅུ་གཉིས་པོ་དེ་དག་ནི་ཉོན་མོངས་པ་དང་། ལས་དང་། སྡུག་བསྔལ་རྣམས་སུ་གཅིག་ལ་གཅིག་བརྟེན་པ་མདུང་ཁྲིས་ཚུལ་དུ་གསུམ་པོ་དག་ཏུ་ཟད་པར་འདུས་པར་འགྱུར་རོ། །ཟད་པར་ཞེས་བྱ་བ་ནི་མ་ལུས་པར་ཞེས་བྱ་བའི་ཐ་ཚིག་གོ། ༡ །།

དྲིས་པ། ཉོན་མོངས་པ་རྣམས་ནི་གང་། ལས་ནི་གང་། སྡུག་བསྔལ་ནི་གང་། རྟེན་པའི་བྲེ་བྲག་འདི་དག་གང་དུ་ཇི་ལྟར་བསྡུ་བར་འགྱུར།

སླས་པ། དང་པོ་བརྒྱད་པ་དགུ་ཉོན་མོངས།

བྱེ་བྲག་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་དང་པོ་ནི་མ་རིག་པ། བརྒྱད་པ་ནི་སྲེད་པ། དགུ་པ་ནི་ལེན་པ་སྟེ། འདི་གསུམ་ནི་ཉོན་མོངས་སུ་ཤེས་པར་བྱའོ། །

ལས་དེ་གང་ཞེ་ན།

གཉིས་དང་བཅུ་པ་ལས་ཡིན་ཏེ།

གཉིས་པ་ནི་འདུ་བྱེད། བཅུ་པ་ནི་སྲིད་པ་སྟེ། ཆོས་འདི་གཉིས་ནི་ལས་སུ་བསྡུ་བར་ཤེས་པར་བྱའོ། །ལྷག་མ་བདུན་ཡང་སྡུག་བསྔལ་ཡིན། ཉོན་མོངས་པ་དང་། ལས་སུ་བསྡུས་པའི་བྱེ་བྲག་དེ་དག་གི་ལྷག་མ་བྱེ་བྲག་བདུན་པ་གང་ཡིན་པ་དེ་དག་ནི་སྡུག་བསྔལ་དུ[5] ཤེས་པར[6] བྱའོ། །འདི་ལྟ་སྟེ། རྣམ་པར་ཤེས་པ་དང་། མིང་དང་གཟུགས་དང་། སྐྱེ་མཆེད་དྲུག་དང་། རེག་པ་དང་། ཚོར་བ་དང་། སྐྱེ་བ་དང་། ཀ་ཤི་རྣམས་སོ། །ཡང་ཞེས་བྱ་བའི་སྒྲ་ནི་བསྡུ་བ་སྟེ། སྡུག་པ་དང་བྲལ་བ་དང་། མི་སྡུག་པ་དང་ཕྲད་པ་དང་། འདོད་པས་ཕོངས་པའི་སྡུག་བསྔལ་རྣམས་བསྡུ་སྟེ།

བཅུ་གཉིས་ཆོས་ནི་གསུམ་དུ་འདུས།། ༢ །།

དེའི་ཕྱིར་ཆོས་བཅུ་གཉིས་པོ་འདི་དག་ནི་ལས་དང་ཉོན་མོངས་དང་སྡུག་བསྔལ་རྣམས་སུ་ཤེས་པར་བྱའོ། །ནི་ཞེས་བྱ་བའི་སྒྲ་ནི་ལྷག་མའི་ཚིག་བཅད་པའི་དོན་ཏེ། །མདོ་ལས་བསྟན་པའི་ཆོས་ནི་འདི་དག་ཏུ་ཟད་ཀྱི། འདི་ལས་གཞན་ཅི་ཡང་མེད་དོ་ཞེས་བཅད་པའོ།། ༢ །།

དྲིས་པ། དེ[7] དག་འཚལ་ན་ཉོན་མོངས་པ་དང་ལས་དང་སྡུག་བསྔལ་དག་གང་ལས་གང་འབྱུང་བ་དེ་དག་བསྟན་དུ་གསོལ།

སྨྲས་པ། གསུམ་པོ་དག་ལས་གཉིས་འབྱུང་སྟེ།

ཉོན་མོངས་པ་ཞེས་བྱ་བ་གསུམ་པོ་དག་ལས། ལས་ཞེས་བྱ་བ་གཉིས་འབྱུང་ངོ་། །

གཉིས་ལས་བདུན་འབྱུང་

སྡུག་བསྔལ་ཞེས་བྱ་བ་གོང་དུ་བསྟན་པ་རྣམས་སོ། །

བདུན་ལས་ཀྱང་།

གསུམ་འབྱུང་

ཉོན་མོངས་པ་ཞེས་བྱ་བ་རྣམས་སོ། །ཡང་ཉོན་མོངས་པ་གསུམ་པོ་དེ་དག་ལས་གཉིས་འབྱུང་སྟེ།

སྲིད་པའི་འཁོར་ལོ་དེ། ཉིད་ནི་ཡང་དང་ཡང་དུ་འཁོར།། ༢ །།

སྲིད་པ་ནི་གསུམ་སྟེ། འདོད་པ་དང་། གཟུགས་དང་། གཟུགས་མེད་པ[8] དག་ཏུ་མི་སྐྱོད་པར་འཁོར་ལོ་འི་འཁོར་བ་གྱུར་བ། སོ་སོ་འི་སྐྱེ་བོ་འི་འཇིག་རྟེན་དག་ཉིད[9] ཀུན་དུ་འཁྱུན་དོ། །ནི་ཞེས་བྱ་བའི་སྒྲ་ནི་ངེས་པ་མེད་པར་བསྟན་པའི་དོན་ཏོ། །ཇི་ལྟར་འཁོར་ལོ་རིན[10] པོ་ཆེ་འཁོར་བ། དེ་ལྟར་སྲིད་པ་གསུམ[11]

དུ་འབྱུང་བ་མ་ཡིན་གྱི། ངེས་པ་མེད་པར་བསྟན་དེ།། ༢ ||

དྲིས་པ། འོ་ན་ལུས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དབང་ཕྱུག་སེམས་ཅན་ཞེས་བརྗོད་པ། དེ་དག་ལས་དེ་བྱེད་པ་ཛི་ལྟ་བུ།

སྨྲས་པ། འགྲོ་ཀུན་རྒྱུ་དང་འབྲས་བུ་སྟེ།

བཏག་པ་མ་གཏོགས་པར།

འདི་ལ་སེམས་ཅན་ཅི་ཡང་མེད།

འདི་ན་ཡང་དག་པར་བཏགས་པ་སྟེ། བཏགས་པ་ཙམ་ནི་མ་ཡིན་ནོ། བཏགས་པ་ཙམ་གྱི་ཡུལ་དུ་འདོད་པ་རྫས་སུ་ཡོད་མི་རུང་ངོ། །

དྲིས་པ། གལ་ཏེ་དེ་ལྟ་ན། འོ་ན་འཇིག་རྟེན་འདི་ནས་ཕ་རོལ་དུ་སུ་འཆི།

སྨྲས་པ། འཇིག་རྟེན་འདི་ནས་ཕ་རོལ་དུ་རྡུལ་ཕྲ་མོ་ཙམ་ཡང་མི་འཕོ་སྟེ། འོན་ཀྱང་།

སྟོང་པ་ཁོ་ནའི་ཆོས་རྣམས་ལས། སྟོང་པའི་ཆོས་རྣམས་འབྱུང་བར་[ཟད་]།། ||

བདག་དང་བདག་གི་མེད་པའི་ཆོས་ཉོན་མོངས་པ་དང་།། ལས་ཞེས་བྱ་བ་རྒྱུ་གྱུར་པ་ལྔ་པོ་སྟོང་རྣམས་ལས་བདག་དང་བདག་གི་མེད་པའི་སྡུག་བསྔལ་དུ་བརྗོད་པ་འབྲས་བུར་བཏགས་པའི་ཆོས་སྟོང་པ་བདུན་པོ་འབྱུང་བར་འགྱུར་བྱ་བའི་ཐ་ཚིག་གོ། །དེ་ནི་འདི་སྐད་དུ། བདག་དང་བདག་[གི་] མེད་པ་དེ་དག་ཕན་ཚུན་དུ་ཡང་དང་ཡང་དུ་བདག་གི་བ་མ་ཡིན་ཏེ། འོན་ཀྱང་རང་བཞིན་གྱིས་བདག་མེད་པའི་ཆོས་རྣམས་ལས་རང་བཞིན་གྱིས་བདག་མེད་པའི་ཆོས་རྣམས་འབྱུང་བ་དེ་ལྟར་ཁོང་ཆུད་བྱའོ་ཞེས་བསྟན་པ་ཡིན་ནོ།། ||

འདིར་རང་བཞིན་གྱིས་བདག་མེད་པའི་ཆོས་དེ་ཁོ་ན་དག་ལས་རང་བཞིན་གྱིས་བདག་མེད་པའི་ཆོས་འབྱུང་བ་དེ་ལ་དཔེ་ཅི་མཆིས། འདིར་སྨྲས་པ།

ཁ་དོན་མར་མེ་མེ་ལོང་རྒྱ། མེ་ཤེལ་ས་བོན་སྐྱུར་དང་སྒྲས།

དཔེ་འདི་རྣམས་བརྟགས་ལས་ཀྱང་རང་བཞིན་གྱིས་བདག་མེད་པ་དང་། འཇིག་རྟེན་ཕ་རོལ་འགྲུབ་པ་ཤེས་པར་བྱའོ། །དཔེར་ན་བླ་མའི་ཁ་ནས་བརྗོད་པ་རྣམས་སློབ་མར་འཕོ་ན་ནི་བླ་མས་བརྗོད་པ་དེ་མེད་པར་ཡང་འགྱུར་ངས་མི་འཕོ་འོ། །སློབ་མས་སྨྲས་པ་ཡང་གཞན་ལས་མ་ཡིན་ཏེ། རྒྱུ་མེད་[པར་]འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །ཇི་ལྟར་བླ་མའི་ཁ་ནས་བརྗོད་པ་[དེ་]ལྟར་འཆི་ཀའི་སེམས་ཀྱང་དེ་བཞིན་ཏེ། རྟག་པའི་སྐྱོན་དུ་འགྱུར་བ་ལ། འཇིག་རྟེན་ཕ་རོལ་དུ་མི་འགྲོ་འོ། །འཇིག་རྟེན་ཕ་རོལ་ཡང་གཞན་ལས་མི་འབྱུང་སྟེ། རྒྱུ་མེད་པའི་སྐྱོན་དུ་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་རོ། །ཇི་ལྟར་བླ་མས་བརྗོད་པའི་རྒྱུ་ལས་སློབ་མ་དེ་ཉིད་དང་གཞན་ནོ་ཞེས་བརྗོད་པར་མི་ནུས་[དེ་]ལྟར་འཆི་བའི་སེམས་ལ་བརྟེན་ནས་སྐྱེ་བའི་ཆར་གཏོགས་པའི་སེམས་ཀྱང་དེ་བཞིན་ཏེ། བདག་ཉིད་དང་དེ་ལས་གཞན་ནོ་ཞེས་བརྗོད་པར་མི་ནུས་སོ། །དེ་བཞིན་དུ། ཇི་ལྟར་མར་མེ་ལས་མར་11a མེ་དང་། བཞིན་ལས་མེ་ལོང་གི་གཟུགས་བརྙན་འབྱུང་བ་དང་། རྒྱ་ལས་རྒྱའི་བྲ་དང་། མེ་ཤེལ་ལས་མེ་དང་། ས་བོན་ལས་མྱུ་གུ་དང་། ཤིང་ཏོག་སྐྱུར་པོའི་ཆུ་ལས་འགྲམ་ཆུ་ལྡང་བ་དང་། སྒྲ་ལས་བྲག་ཆ་འབྱུང་བར་འགྱུར་ཞིང་། དེ་དག་ཀྱང་དེ་ཉིད་དང་དེ་ལས་གཞན་ནོ་ཞེས་ཤེས་པར་12 ནུས་པ་མ་ཡིན་པ། དེ་བཞིན་དུ།

ཕུང་པོ་ཉིང་མཚམས་སྦྱོར་བ་ཡང་། མི་འཕོ་བར་ཡང་མཁས་རྟོགས་བྱ།། ༤ ||

དེ་ལ་ཕུང་པོ་ལྔ་ནི་གཟུགས་དང་། ཚོར་བ་དང་། འདུ་ཤེས་དང་། འདུ་བྱེད་དང་རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཕུང་པོ་འོ། །དེ་དག་གི་ཉིང་མཚམས་སྦྱོར་བ་ནི་འགགས་ནས། རྒྱུ་དེ་ལས་འབྲས་བུ་གཞན་དག་འབྱུང་བ་སྟེ། འཇིག་རྟེན་འདི་ནས་འཇིག་རྟེན་ཕ་རོལ་དུ་དངོས་པོ་རྡུལ་ཕྲ་མོ་ཙམ་ཡང་མི་འགྲོ་འོ། །དེ་ལྟར་ན་འཁོར་བའི་འཁོར་ནི་ནོར་བའི་

རྣམ་པར་རྟོག་པ་ཡི་བག་ཆགས་ཀྱིས་བསྐྱེད་པ་ཡིན་ནོ། །ཐ་མའི་ཡང་ཞེས་བྱ་བ་ནི་ཟློག་པ་སྟེ། དེ་ལས་ཟློག་པར་བྱའོ། །དངོས་པོ་རྣམས་ལ་མི་རྟག་པ་དང་། སྡུག་བསྔལ་བ་དང་། སྟོང་པ་དང་། བདག་མེད་པར་རྟག་ན་དངོས་པོ་རྣམས་ལ་རྨོངས་པར་མི་འགྱུར་རོ། །རྨོངས་པ་མེད་ན་མི་ཆགས་སོ། །མི་ཆགས་ན་ཞེ་སྡང་བར་མི་འགྱུར་རོ། །ཞེ་སྡང་བར་མེད་ན་ལས་མི་བྱེད་དོ། །ལས་མེད་ན་དངོས་པོ་མི་ལེན་ནོ། །ལེན་པ་མེད་ན་སྲིད་པ་མངོན་པར་འདུ་མི་བྱེད་དོ། །སྲིད་པ་མེད་ན་མི་སྐྱེའོ། །མི་སྐྱེས་ན་ལུས་དང་སེམས་ལ་སྡུག་བསྔལ་མི་འབྱུང་ངོ་། །དེ་ལྟར་འདིར་རྒྱུ་ལྔ་པོ་དེ་མ་བསམས་པས་འབྲས་བུ་གཞན་དུ་མི་འབྱུང་སྟེ། འདི་ནི་ཐར་པ་ཞེས་བྱའོ། །དེ་ལྟར་ན་རྟག་ཆད་ལ་སོགས་པ་ལྟ་བ་ངན་པ་རྣམས་བསལ་པ་ཡིན་ནོ།། ༤ ||

འདི་ལ་ཚིགས་སུ་བཅད་པ་གཉིས་ཡོད་དོ། །

ཤིན་ཏུ་ཕྲ་བའི་དངོས་ལ་ཡང་། །གང་གིས་ཆད་པར་རྣམ་བརྟགས་པ།
རྣམ་པར་མི་མཁས་དེ་ཡིས་ནི། །རྐྱེན་ལས་འབྱུང་བའི་དོན་མི་མཐོང་། ༦

འདི་ལ་བསལ་བྱ་གང་ཡང་མེད། །བཞག་པར་བྱ་བ་ཅི་ཡང་མེད།
ཡང་དག་ཉིད་ལ་ཡང་དག་བལྟ། །ཡང་དག་མཐོང་ན་རྣམ་པར་གྲོལ།། ༧ ||

རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་པར་འབྱུང་བའི་སྙིང་པོ་འི་རྣམ་པར་བཤད་པ། སློབ་དཔོན་འཕགས་པ་ཀླུ་སྒྲུབ་ཀྱིས་མཛད་པ་རྫོགས་སོ།། ||

FOOT-NOTES

1. Tangur, Mdo. gi, No.91 *fol.* 216*b*—219*a;* Mdo, tsa, No. 15, *fol.* 166*a*—168*b*.

2. **Tsa** : རྟོག་པ་དང་སེལ་

3. =pada-mula

4. Tsa. ལ་

5. " adds : བསྟུ་བར་

6. " ཟུ་རྗེ་

7. There is nothing in Sanskrit corresponding to this phrase.

8. **Tsa.** མེད་པ་ཞེས་བྱ་བ་རྗེ། དེ་དག་ཏུ་

9. " བདག་ཉིད་

10. " རིན་ཀྱིས་

11. " རྣམས་སུ་

11*a*. " ཚོད་ " may be a better reading.

12. Xyll. appears to read ཟླ་བ་